

1967
ENDREY JENŐ FEJFÁJÁRA

NEW YORK — Talán a legszebb hivatás, ha nem is a legkönnyebb, a magyar szó, a magyar muzsika, a magyar gondolat istápolása, őrzése és terjesztése idegen földön. Aki ilyen apostoli munkára adja a fejét, annak matracában bizonyára nem találnak ezres bankókat, amikor végleg eltávozik a világot jelentő deszkákról.

Endrey Jenő is szegényen hajtotta fejét nyugalomra, amikor június 26-án reggel, rövid betegeskedés után, a newyorki Sydenham kórházban 76 éves korában meghalt.

1923-ban, 44 éve jött ki Amerikába a Göre Gábor skeccsel, amelyet az ő pesti filmvállalata, a Thalia készített. Beutazta vele ugyyszólván egész Amerikát, annak minden magyar települését. Olyan nagy sikere volt vele, hogy elhatározta, kint marad, itt szolgálja a magyar művészetet, amelynek előbb Magyarországon: Miskolcon, majd a budapesti Király Színházban és több kabaréban annyi becsületet szerzett. Táncoskomikus volt, drámai jellemszínész, énekes bonviván, amire éppen szükség volt és amikor a Faunban fellépett, olyan nagy sikere volt, hogy alakítását a Rajnay Gáboréhoz, a Nemzeti Színház feledhetetlen Faun-alakítójának teljesítményéhez mérték.

A Göre Gábort Amerikában azután sok más vállalkozás követte, mindennekfelett az Állandó Magyar Népszínház, amely Chicagóból kiindulva a newyorki Broadwayn ütötte fel főhadiszállását és két társulattal, egy operett- és egy drámai együttesrel, mintegy 80 taggal fáradhatatlanul járta az országot. Többször szerepelt a társulat a Broadwayn is és olyan vendégművészeket léptetett fel, mint Gyenge Anna, Keleti Juliska, Kosáry Emmi, Király Ernő és mások, sokan olyanok, akiket Endrey hozatott ki Magyarországról. Egy időben nem kisebb ember volt a karmestere, mint Kurucz János.

Az 1929-es pénzügyi válság a vállalatot is alaposan megtépázta, de Endrey energiája újra kicmelte a kátyuból, a vándorszínház tovább folytatta körutját a motorosított Thespiis-kordéján. Később Endrey újabb műfajba fogott: a pesti kabarét honosította meg New Yorkban, az Önképzőkör helyiségében, néha heti 4 előadással. Emellett 25 éven át a new yorki magyar rádió vezetője volt. Heti két órás műsort adott. És végül a Thalia Record megalapításával, főleg angol nyelvű lemezeken, népszerűsítette a magyar zenét, a magyar dalt.

